

”TULKAA, VIEKÄÄ TÄÄ LUOPIO POIS”

Kristityksi kääntyneen pakolaisen kertomus

Juulia Kiviranta
Opinnäytetyö, syksy 2017
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Kristillinen lapsi- ja nuorisotyön
suuntautumisvaihtoehto
Sosionomi (AMK) + kirkon
nuorisotyönohjaan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Kiviranta, Juulia. *”Tulkaa, viekää tää luopio pois” – Kristityksi kääntyneen pakolaisen kertomus*. Helsinki, syksy 2017.

Opinnäytetyössä haastateltavana oli kristitty pakolainen, joka kotimaassaan Afganistanissa oli ollut vielä muslimi, kunnes luopui siellä ollessaan islamista. Jo kotimaassaan haastateltava oli tekemisissä kristinuskon ja kristittyjen kanssa ja joutui ongelmiin puolustaessaan kristittyjen ihmisoikeuksia. Suomessa haastateltava kääntyi kristityksi, mistä seurasi hyvien asioiden lisäksi myös haasteita.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on kuvata islamista luopuneen ja myöhemmin Suomessa kristinuskoon kääntyneen pakolaisen kokemuksia: mitä on olla kristitty pakolainen.

Opinnäytetyössä nousee esiin viisi teemaa: islamista luopuminen ja kristinuskon kohtaaminen haastateltavan kotimaassa, kristityksi kääntyminen, uskonnollinen vaino, sekä uskon merkitys haastateltavan elämässä.

Islamista luopuminen ja kristityksi kääntyminen oli haastateltavalle suuri prosessi, jonka seuraukset vaikuttivat sekä häneen itseensä, että kussakin elämänvaiheessaan olleeseen lähiyhteisöön. Oman yhteisön hylkäämistä luopiosta pakolaisuuden kautta uuteen elämään, uuden yhteisön hyväksyttynä jäsenenä on mahdollista. Pakolaistaustaisen henkilön hengellisten asioiden merkitys psyykkisenä prosessina, turvapaikkakäsittelyssä ja kotoutumisessa tulisi ottaa huomioon enenevässä määrin.

Toteutan opinnäytetyöni Open Doors Finland -avustusjärjestölle, joka toimii vairottujen kristittyjen auttamiseksi ympäri maailmaa.

Avainsanat: pakolainen, uskonnollinen vaino, kristittyjen vaino, uskonnollinen kääntymys, islamista luopuminen, islam

ABSTRACT

Kiviranta, Juulia. "Come and take this apostate away" – story of refugee who convert to Christianity. Language: Finnish. Helsinki, autumn 2017. Diaconia University of Applied Sciences. Degree in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

In my research I interviewed a Christian refugee, who, in his home country Afghanistan, had been a Muslim, until he gave up Islam while he still lived in Afghanistan. The interviewee had been in contact with Christianity and Christians while still in his home country, and got into trouble for defending the human rights of Christians. In Finland the interviewee converted into Christianity, for which, along all the good things, ensued difficulties

The purpose of my thesis is to illustrate the experiences of a refugee who has renounced Islam and converted into Christianity - what it is to be a Christian refugee. My thesis will bring forth 5 themes: renouncing Islam, encountering Christianity in the home country of the interviewee, converting into Christianity, religious persecution and the significance of faith in the life of the interviewee.

Renouncing Islam and converting into Christianity was a major process for the interviewee. Its consequences affected him personally and also the immediate communities in each phase of his life. The significance of faith was great to the interviewee, which showed clearly in the interview. The interviewee saw that the difficulties he faced were meant by God.

I will carry out my thesis for the Open Doors association, which operates to help persecuted Christians around the world.

Keywords: refugee, religious persecution, persecution of Christians, religious conversion, abandoning islam, islam

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	6
2. KESKEISET KÄSITTEET	7
2.1 Pakolainen.....	7
2.2 Uskonnon vapaus.....	7
2.3 Vaino	8
2.4 Uskonnollinen kääntymys	9
3. ISLAM	10
3.1 Islam uskontona.....	10
3.2 Islam ja uskonnon vapaus Afganistanissa	13
4. USKONNOLLINEN VAINO	15
4.1 Kristittyjen vaino.....	15
4.2 Kristityt Afganistanissa.....	16
5. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	19
5.1 Tutkimusmenetelmät	19
5.2 Toteutus ja aineiston keruu.....	22
5.3 Eettisyys ja luotettavuus	24
5.4 Tarkoitus ja tavoite.....	26
6. TUTKIMUSTULOKSET	28
6.2 Millaisia vaikutuksia islamista luopumisella ja kristityksi kääntymisellä on turvapaikanhakijan elämään?	29
6.3 Millaisia vaikutuksia islamista luopumisella ja kristityksi kääntymisellä on turvapaikanhakijan lähiyhteisöön?	36
7. JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	41
7.1 Kristityn pakolaisen kohtaamien maahanmuuttotyössä	43
7.2 Ammatillisen kasvun pohdinta	46
7.3 Jatkotutkimus aiheita	46
LÄHTEET.....	48

1. JOHDANTO

Suomeen on vuoden 2015 aikana saapunut 32 476 turvapaikanhakijaa (Sisäministeriö i.a.) Näiden turvapaikanhakijoiden joukossa on myös kristittyjä. Osa näistä kristityistä on ollut jo lähtömaassaan kristittyjä, osa puolestaan on kääntynyt kristityksi pakomatallaan tai Suomeen jäätyään.

Valitsin opinnäytetyöni aiheeksi *”Tulkaa, viekää tää luopio pois” –kristityksi kääntyneen pakolaisen kertomus*, koska olen kiinnostunut vainottujen kristittyjen tilanteesta sekä ajankohtaisesta pakolaistilanteesta. Olin ollut myös vapaaehtoisena Open Doorsin toiminnassa ja havainnut, että ihmisten tietämys kristittyihin kohdistuvista vainoista on vähäistä. Tämä herätti itselleni kysymyksen myös siitä, mikä on kristittyjen pakolaisten tilanne Suomessa, ja miten heidän vakaumuksensa tulisi mahdollisesti huomioida vastaanottokeskuksissa sekä turvapaikkapäätösten teossa. Opinnäytetyöni tarkoituksena on kuvata islamista luopuneen ja myöhemmin Suomessa kristinuskoon kääntyneen pakolaisen kokemuksia, sitä mitä on olla kristitty pakolainen.

Tutkimuksessani oli haastateltavana kristitty pakolainen, joka oli kotimaassaan Afganistanissa ollut vielä muslimi ja luopunut siellä ollessaan islamista. Suomessa ollessaan haastateltava kääntyi kristityksi. Islamista luopumisen ja kristityksi kääntymisen myötä haastateltavaan kohdistui myös vainoa. Käyn työssäni keskustelua haastateltavan kokemusten sekä aihetta käsittelevien aikaisempien tutkimusten kesken. Aiheeni on ajankohtainen sekä pakolaistilanteen että tällä hetkellä lisääntyvän kristittyihin kohdistuvan vainon kannalta. Toteutan opinnäytetyöni Open Doors Finland -avustusjärjestölle, joka toimii vainottujen kristittyjen auttamiseksi ympäri maailmaa.

2. KESKEISET KÄSITTEET

2.1 Pakolainen

Vuonna 1951 laaditussa Geneven sopimuksessa ja 1967 laaditussa lisäpöytäkirjassa termin ”pakolainen” määrittely on selkeä (Gothoni & Siirto 2016). Pakolainen on henkilö, joka on saanut pakolaisstatuksen. Pakolaisstatuksen voi saada henkilö, jota vainotaan hänen alkuperänsä, kansallisuutensa, yhteiskunnallisen aktiivisuutensa, poliittisen mielipiteensä tai uskontonsa vuoksi. Pakolaisstatuksen saaneella on siis perusteltu syy pelätä joutuvansa vainotuksi, eikä valtio, josta hän pakenee, noudata ihmisoikeuksia tai suojele kansalaisiaan. (Pakolaisneuvonta ry. käsitteitä 2009; Gothoni & Siirto 2016, 10–11) Henkilö joka ei ole vielä saanut pakolaisstatusta on turvapaikanhakija (Pakolaisneuvonta ry. käsitteitä 2009).

Termejä ”pakolaisuus” ja ”pakolainen” käytetään arjessa sekä mediassa monessa yhteydessä melko epämääräisesti (Gothoni & Siirto. 2016,10–11). Arkikielissä termillä pakolainen ja pakolaisuus saatetaan tarkoittaa ketä tahansa ihmistä, joka on joutunut pakenemaan kotiseudultaan. Tähän joukkoon sisältyvät myös ne, jotka Yhdistyneiden kansakuntien Geneven sopimuksen mukaan määritellään pakolaisiksi. Pakolaisuus voi olla myös maansisäistä. (Pakolaisneuvonta ry. käsitteitä 2009.)

2.2 Uskonnon vapaus

Suomen perustuslain § 11 (11.6.1999/731) mukaan jokaisella on vapaus harjoittaa ja tunnustaa omaa uskontoaan, sekä vapaus vaihtaa uskontoa tai olla kuulu-

matta mihinkään uskonnolliseen yhdyskuntaan. Uskonnon ja omantunnon vapaus on myös sitä, ettei ketään voida pakottaa harjoittamaan uskontoa vastoin omaatuntoaan. (Suomen perustuslaki 1999.)

Ihmisoikeusjulistuksen artiklassa 18 tulee esille edellä mainitut uskonnon vapau-teen liittyvät asiat, sekä myös vapaus kokoontua yhteen julkisesti tai yksityisesti. Uskonnon vapaus tarkoittaa myös vapautta ilmaista uskoaan. Siihen sisältyy esi-merkiksi mahdollisuus kokoontua yhteen muiden saman vakaumuksen omaavien kanssa, sekä mahdollisuus perustaa ja ylläpitää tiloja näihin tarkoituksiin. Lisäksi vapaus perustaa uskonnollinen-, humanitaarinen- tai hyväntekeväisyyslaitos, sekä tehdä, hankkia ja käyttää uskonnollista materiaalia vapaasti uskon harjoit-tamiseen ja mahdollisuus noudattaa uskontonsa mukaista ruokavaliota ovat osa uskonnon vapautta. Mahdollisuus kouluttaa pastoreita ja opettajia, sekä vapaus opettaa uskontoon liittyen. Uskonnon vapaus mahdollistaa viettää uskontoon liit-tyviä juhlia, sekä vapautta kommunikoida sekä yksilöiden, että yhteisöjen välillä, niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla. Se on vapautta käyttää myös us-konnollisia symboleja ja vaatteita uskon ilmaisussa. (World Watch List 2017, 4.)

2.3 Vaino

Vainoa voi tapahtua ihmisen tai ihmisryhmän alkuperän, kansallisuuden, yhteis-kunnallisen aktiivisuuden, poliittisen mielipiteen tai uskonnon vuoksi (Gothoni & Siirto 2016, 11). Selkeätä vainoa on todellinen uhka oman hengen, terveyden tai vapauden menettämisestä (Tanner 2017,8). World Watch Listin määrittely vai-nosta on sitä, että ihminen kokee, että häneltä kielletään jokin ihmisoikeusjulis-tuksen artiklan 18 oikeuksista (World Watch List 2017,5).

2.4 Uskonnollinen kääntymys

Uskonnollisen kääntymyksen pohjalla tulee olla käsitys siitä, mitä on usko ja uskonto. Se mitä usko on, on vaikea määritellä tyhjentävästi. Usko ei ole vain tunteuksia ja ajattelua, vaan jotakin syvempää. Tieteellisesti Jumalan olemassaoloa ei voida todistaa, joten usko on erityisesti luottamusta hyvään Jumalaan jota emme näe ja joka on samaan aikaan salattu ja kuitenkin läsnä. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.)

Uskonnon määrittely on yhtä haastavaa kuin minkä tahansa muun sosiaalisen ilmiön määrittely. Usein uskonnot yhdistetään uskoon johonkin ylläluonnolliseen. Roger Keesing tuo esille kolme yhteistä piirrettä, jotka yhdistävät kaikkia uskontoja: uskonnot pyrkivät antamaan vastauksia elämän olemassaolon syvimpiin kysymyksiin, ne toimivat moraalien vartijoina vetoamalla ihmisen yläpuolella oleviin voimiin ja ne auttavat ja vahvistavat ihmisiä jaksamaan elämän haasteiden keskellä. Uskonto määrittelee siis maailman ja antaa meille työkaluja kohdata kaikkea sitä, mitä elämässä ja maailmassa tulee vastaan. (Tampereen yliopisto i.a.)

Uskonnollinen kääntymys puolestaan on jotakin sellaista, missä jokin uskonnollinen totuus selviää. Kääntymys voi olla prosessi tai tapahtua yllättäen ja nopeasti. Ennen kääntymystä ihminen voi kokea ahdistusta ja tyytymättömyyttä ja kääntymyksestä voi seurata voimakasta iloa ja vapautumisen tunnetta. Kääntymys voi vaikuttaa myös ihmisen persoonallisuuteen. (Opetushallitus Etälukio i.a.)

3. ISLAM

Käsittelen tässä luvussa aluksi sitä, mitä islam on. Nostan tässä luvussa myös esille niitä asioita, elämän osa-alueita ja haasteita, joita haastateltava nosti esiin käydessään läpi kääntymisprosessia muslimista kristityksi. Käsittelen esimerkiksi perheen ja uskonnollisen yhteisön vaikutusta, sekä haastateltavan kohtaamaa vainoa. On merkittävää ymmärtää islamin uskoa sekä kulttuuria islamista poiskääntymiseen syvennyttäessä. Islamista poiskääntyminen vaikuttaa jokaiseen näistä osa-alueesta jollakin tavalla.

3.1 Islam uskontona

Islam on monimuotoinen uskonto, josta mediassa tänä päivänä näkyy erityisesti sen väkivaltainen puoli. Islaminuskossa on paljon sitä yhtenäistäviä tekijöitä, mutta samaan aikaan se on kuitenkin monimuotoinen ja jakautunut uskonto. (Islam. Sardar & Davies s. 19.) Monimuotoisuutta aiheuttaa luonnollisesti se, että uskonnot eivät elä tai kehity tyhjiössä, vaan niihin vaikuttavat myös ympäröivä yhteiskunta ja kulttuuri (Maristo, Sergejeff 2015, 19).

Jakautuneisuus näkyy esimerkiksi jø uskontunnustuksen kohdalla. Vaikka uskontunnustus yhdistää monia muslimeja, sen pohjalta nousee monia teologisia erimielisyyksiä muslimien keskuudessa. Uskontunnustuksessa sanotaan muun muassa, että Mohammed on Jumalan profeetta, mikä herättää erimielisyyksiä siitä, mikä Mohammedin ja hänen elämänsä merkitys on muslimille. Koraani ja Mohammedin elämäkerta sira muodostavat pohjan islaminuskolle. Selkein ja tunnetuin jako islamin suuntauksissa on jako sunnalaisuuteen ja šiialaisuuteen (Islam. Sardar & Davies, 19.)

Käsittelen tätä monimuotoista uskontoa Jaakko Hämeen-Anttilan käyttämän kolmijaon pohjalta. Tämä luokittelu on tehty islamilaisen maailman ulkopuolella, toisin kuin esimerkiksi jako sunnalaisuuden ja šiialaisuuden kohdalla. Tämän johdosta monetkaan yksittäiset muslimit eivät välttämättä koe kuuluvansa mihinkään edellä mainitsemistani ryhmistä. (Maristo & Sergejeff 2015, 19)

Sunnalaisuuden ja šiialaisuuden välillä on ollut nähtävissä kiristynyttä ilmapiiriä ja konflikteja. Konflikteihin nähdään liittyvän myös muutakin kuin vain uskonnollinen suuntaus. (Hämeen-Anttila 1999,12–13.) Islam ei erota toisistaan maallista ja hengellistä valtaa, vaan on pohjimmiltaan myös institutionaalinen uskonto (Ahonen 2000, 221).

Suurin osa muslimeista, niin sunnilaisista kuin šiialaisistakin, kuuluu traditionalistien luokkaan. Traditionalistit suhtautuvat uskontoonsa perinteisesti. Perinteisten tapojen ja uskonnollisten rituaalien noudattaminen nähdään traditionalistien keskuudessa keskeisenä osana uskontoa. Traditionalisteilla ei ole suurta tarvetta palata menneisyyteen ja islaminuskon alkujuurille. Ajan kuluessa tulevat muutokset uskonnossa nähdään enemmänkin etäännyksenä esimerkiksi omien ”isovanhempien islamista”. Traditionalistit eivät välttämättä ole yhteneväisiä ja heidän uskontoonsa on vuosien kuluessa saattanut muodostua uusia uskonnollisia perinteitä. (Maristo & Sergejeff 2015, 14–15.)

Mediassa fundamentalismi yhdistetään helposti väkivaltaan, vaikka fundamentalismi itsessään ei sitä tarkoitaakaan. Fundamentalismi on ajattelutapa sekä teoreettinen asennoituminen, eikä viittaa siis käytännön toimintaan. Islamin kohdalla fundamentalisteilla on taustalla tunne, että islamissa on mennyt jokin vinoon ja se pitäisi palauttaa aitoon ja alkuperäiseen muotoonsa. (Maristo & Sergejeff 2015, 17.)

Voimakkaampana fundamentalismina voidaan pitää esimerkiksi Koraanin kirjaimellista ja jyrkkää tulkintaa, sekä vaatimusta saattaa islamilainen sharia-laki voimaan. Fundamentalismi, niin islaminuskossa kuin esimerkiksi kristinuskossakin, on tukeutumista uskonnon perusteksteihin eli fundamentteihin. Islaminuskossa näitä fundamentteja ovat Koraani ja sunna. Toisin sanoen kaikki kirjauskonnot ovat pohjimmiltaan fundamentaalisia. (Hämeen-Anttila 2001, 59.)

Voimakas peruslähteisiin palaaminen ja sharia-lain toimeenpaneminen nähdään ratkaisuna erinäisille ongelmille. Esimerkiksi kaikki perinteiset tavat, jotka eivät kuulu syntyäaikojen islamiin, sekä muut myöhemmin islamiin tulleet lisäykset halutaan karsia voimakkaan fundamentalistisen näkemyksen seurauksena. (Maristo & Sergejeff 2015, 17.) Tämänkaltaisen ääriajattelun seurauksena nähdään myös terrorismi ja väkivaltaisuus. Terrorismin ajatellaan kuitenkin kehittyvän tilanteissa, joissa poliittiset, sosiaaliset ja taloudelliset olosuhteet ovat kärjistyneet. Tällöin väkivalta saatetaan nähdä ainoana tapana vaikuttaa. (Hämeen-Anttila 2001, 60.) Pieni osa fundamentalisteista tahtoo vaikuttaa ja he ovat poliittisesti aktiivisia näkemystensä kanssa, ja osa puolestaan tahtoo äänestää islamilaisia arvoja edustavia puolueita vaaleissa. (Maristo & Sergejeff 2015, 17).

Modernien ja liberaalien näkemyksiin vaikuttaa merkittävästi se, mitä maailmassa kunakin aikana tapahtuu. Ristiriitaisuuksia maailman ja uskonnon välillä pyritään selvittämään. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että uskonnosta oltaisiin välinpitämättömiä, vaan ratkaisut halutaan löytää modernin ajattelun tavalla niin, että ratkaisut kuitenkin tuntuisivat löytyvän uskonnosta. Myös modernistit pitävät Koraania ylimpänä ohjenuoranaan, mutta havaitessaan ristiriitaisuuksia modernin maailman ja Koraanin välillä. He yrittävät löytää ratkaisuja yhdistämällä eri Koraanin kohtia ja päätellä niiden avulla mikä on jumalan tahto. Edellä mainitulla tavalla on pyritty ratkaisemaan esimerkiksi ristiriitaa liittyen siihen, saako miehellä olla useampi vaimo. (Maristo & Sergejeff 2015, 17–18.)

Koraani on muslimeille pyhä kirja, ja se nähdään jumalan suorana ilmoituksena profeetta Muhammedille. Koraani koostuu Muhammedin v. 610–630 kokemista ilmestyksistä, ja se koottiin yhteen kaksikymmentä vuotta Mohammedin kuoleman jälkeen. Koraanin tuntemus nähdään perustana jokaisen muslimin elämässä. (Sardar; Davies 2007,19–20.) Islamilaisesta näkökulmasta Koraani nähdään jumalan puheena, joka on aina ollut olemassa (Hämeen-Anttila 2001, 19). Koraani on runollista arabiaa, ja islamilaisessa käsityksessä sen tekstien nähdään jo itsessään olevan mestarillisia ja todiste jumalallisesta alkuperästä. Sen säilyttäminen alkuperäisessä muodossaan tarkoittaa sanamuotoineen on erittäin tärkeää, minkä vuoksi esimerkiksi toisille kielille käännettyä Koraania ei hyväksytä. Kieli on haastavaa luettavaa jopa äidinkielenään arabiaa puhuvalle. (Sardar; Davies 2007, 19–20) Nämä edellä mainitut seikat vaikeuttavat islamin ymmärtämistä ja uskonnollisen dialogin käymistä. (Ahonen 2000, 222).

3.2 Islam ja uskonnon vapaus Afganistanissa

Afganistan kuuluu islamin näkemyksessään voimakkaasti fundamentalistisiin maihin, ja maan lainsäädäntöön nivoutuu vahvasti sharia-laki. Afganistanissa islam ei ole siis vain ihmisten yksityinen asia, vaan se on myös valtiollinen malli. Pyrkimyksenä on, että islamilainen ideaali voisi toteutua valtion tason lisäksi myös jokaisen yksityisessä elämässä. (Hämeen-Anttila 2001, 60) Afganistanissa on pieni aktivistien joukko, jolla on toiveita koko maailmaan ulottuvasta uskonnollisesta vallankumouksesta. (Maristo, Sergejeff 2015,16.)

Afganistanin valtion uskonto on islam, mutta lain mukaan muitakin uskontoja voidaan harjoittaa. Uskonnon vapaus on kuitenkin rajoittuneempi vähemmistöuskontojen kohdalla. Lain mukaan islaminuskosta kääntymisestä johonkin toiseen uskontoon voi seurata rangaistus. (United States Department of State -Bureau of Democracy 2014, 1–4)

Noin 80 % Afganistanin väestöstä on sunneja ja noin 19 % shioja, joista valtaosa on hazaroita. Muiden uskontojen edustajia on noin yksi prosentti. Tähän yhteen prosenttiin kuuluvien joukosta kristittyjen ja bahai uskonnon edustajien määrää on vaikea selvittää, sillä he eivät harjoita uskontoaan avoimesti. (United States Department of State -Bureau of Democracy 2014, 1–4)

Afganistanin perustuslain mukaan on siis vapaus vaihtaa ja harjoittaa uskontoa, mutta samalla sitä tulkitaan islamilaisen tuomioistuimen islamilaiseen lakiin pohjautuen, mikä johtaa siihen, että islamista luopumisesta voi seurata esimerkiksi omaisuuden riistäminen, vankeutta tai jopa mestaus (United States Department of State -Bureau of Democracy 2014, 1–4).

Oikeudessa toimitaan sen mukaan kuin kaikki olisivat muslimeita, mistä johtuen joidenkin ei-muslimien kansalaisoikeuksia ei ole juuri kodifioitu. Ei-muslimeita ei siis lain edessä kohdella aina samalla tavalla kuin muslimeita. (United States Department of State -Bureau of Democracy 2014,1–4.)

4. USKONNOLLINEN VAINO

4.1 Kristittyjen vaino

Tänä päivänä kristittyjä vainotaan 65 maassa. Noin 350 miljoonaa ihmistä elää vainottuna, ja vuonna 2015 yli 7000 ihmistä kuoli kristillisen uskonsa tähden. (Open Doors i.a.) Tästä kokonaisuudesta 215 miljoonaan kohdistunut vaino oli vakava asteista (World Watch list 2017). Vaino on kasvanut voimakkaasti viimeisimpien vuosien aikana. Saksassa Open Doorsin tekemän Attacks on Christian refugees -tutkimuksen mukaan myös vastaanottokeskuksissa tapahtuu kristittyihin kohdistuvaa vainoa, jos turvapaikanhakija on kristitty.

World Watch listissa vainon vakavuus on jaettu kolmeen tasoon: äärimmäiseen, erittäin korkeaan ja korkeaan vainoon. Uskonnon vapauden toteutumista mitataan viidellä eri osa-alueella: yksityiselämässä, perhe-elämässä, yhteisön elämässä, kansallisessa elämässä, sekä kirkon tai seurakunnan elämässä. (World Watch list 2017, 9.)

Yksityiselämän osa-alue koskee sitä, kuinka vapaa kristitty on elämään suhteessa Jumalaan, sekä sitä, miten vaino ilmenee seuraavilla osa-alueilla: yksityinen uskonharjoittaminen, uskonnollisen materiaalin omistaminen ja mahdollisuus ilmaista uskoaan kirjoitusten, kuvien tai symbolien välityksellä yksityiselämässään muiden kanssa tai esimerkiksi mediassa. On myös tärkeää onko kristityillä mahdollisuus kokoontua yksityisesti muiden kristittyjen kanssa, vai eristetäänkö kristityt siten, etteivät he voi pitää yhteyttä toisiin kristittyihin. (World Watch list 2017,.9)

Perhe-elämässä vainon ilmenemistä mitataan siten, kuinka vapaasti kristitty voi elää vakaumuksensa mukaisesti perhepiirissään. Se käsittelee myös kristityn

perheen mahdollisuuksia harjoittaa omaa uskoaan ja elämää esimerkiksi kristillisten perinteiden mukaisesti. Käsittelyssä ovat myös seuraavat asiat: siviiliasioiden rekisteröiminen, mahdollisuus häiden viettämiseen, kastamiseen, hautajaisiin, sekä lasten kasvatusta ja opettamista kristilliseen oppiin. Siinä käsitellään myös lasten häirintää tai syrjintää, perheiden hajottamista, kääntyneiden eristämistä, painostusta avioeroon, lasten huoltajuutta, oikeutta perintöön se, sekä tapahtuuko uskonto identiteettiin pakottamista. (World Watch list 2017, 9.)

Yhteisön elämän kohdalla käsitellään vainon ilmenemistä esimerkiksi työelämässä, terveydenhuollossa ja kouluttautumisessa. Siinä käsitellään myös, miten vaino ilmenee päivittäisessä elämässä ja millaisen paineen alla julkinen elämä voi olla. (World Watch list 2017, 9–10.)

Kansallisen elämän osa-alueella vainon ilmenemistä käsitellään oikeuksien, lakien ja oikeusjärjestelmän, julkishallinnon sekä julkisen elämän kannalta. Siinä käsitellään esimerkiksi kansallista ideologiaa, mahdollisuutta matkustaa maassa ja ulkomailla, sekä yhdenvertaisen kohtelun toteutumista tuomioistuimissa. (World Watch list 2017, 10)

4.2 Kristityt Afganistanissa

Kaikki kristityt Afganistanin kansalaiset ovat muslimitaustaisia käännynnäisiä. Jos heidän kääntymyksensä selviää, heille seuraa siitä syrjintää ja vihamielisyyttä perheen ystävien ja yhteisön tahoilta. Muslimitaustaiset käännynnäiset asetetaan kovan paineen alle: heidän halutaan kieltävän uskonsa. Kristityiksi kääntyneet koettavat parhaansa mukaan pitää uskonsa salaisuutena perheeltään, ystäviltään ja yhteisöltään. He voivat, perheestään riippuen, joutua pelkäämään jopa oman henkensä edestä. Avoimesti kristittynä eläminen ei yksinkertaisesti ole heille mahdollista Afganistanissa. Jopa epäily kääntymyksestä

voi johtaa vakaviin seurauksiin, kuten pidätykseen sekä asuin- ja liiketilojen tuhoamiseen. Kristityksi kääntyneet ovat hankalassa tilanteessa, sillä he eivät halua laittaa lapsiaan koraanikouluun, mutta eivät voi kertoa heille uudesta uskotaankaan, koska se olisi liian vaarallista. Islam on Afganistanissa ainoa mahdollinen uskonto, johon henkilö voidaan rekisteröidä. Kääntymyksen rekisteröiminen on siis mahdotonta. Kastamiset täytyy tehdä salassa, sillä niiden ajatellaan olevan kuolemanrangaistuksen ansaitsevia tekoja. Koska suurin osa kristityistä pitää kääntymisensä salassa, heidät haudataan islamilaisten riittien mukaan. Jos afganistanilaisen huomataan kääntyneen kristityksi, hänen lapsensa viedään automaattisesti pois ja annetaan adoptoitaviksi joillekin muslimiperheille. Näitä lapsia ahdistetaan tai kiusataan myös koulussa ja uusissa perheissään. (World Watch list 2017, 9–10)

Lasten lisäksi kristityksi kääntyminen vaikuttaa myös puolisoon. Mikäli kristityksi kääntyminen paljastuu, puolisoa aletaan painostaa ottamaan kääntyneestä puolisoista ero. Kristityksi kääntynyt menettää myös lastensa huoltajuuden ja perimäoikeutensa. (World Watch list 2017, 9–10)

Joskus kristityksi paljastunut voidaan lähettää mielenterveysosastolle, koska perheet uskovat, ettei kukaan täysijärkinen ihminen voisi koskaan jättää islamia. Kristityksi paljastunut menettää myös mahdollisuutensa muun muassa terveydenhuoltoon. Moskeijasta pois jääminen ei myöskään onnistu huomiota herättämättä, ja tämä onkin suuri riski kristityksi kääntymisen paljastumiselle. (World Watch list 2017,9–10)

Afganistanissa ei ole yhtäkään julkista kirkkoa, ja pienten kristittyjen ryhmien on oltava hyvin varovaisia sen suhteen, kuinka he tapaavat. Rakennukset, joiden epäillään olevan yhteydessä maanalaisten kristittyjen yhteisöön, otetaan kohteiksi, suljetaan, tai kyläläiset voivat jopa vahingoittaa niitä viranomaisten tuella, huolimatta siitä ovatko väitteet totta vai eivät.

Väkivalta kristittyjä kohtaan on korkealla tasolla. Monia muslimitaustaisia kristittyjä on tapettu kääntymysten selvittyä laajemmin. (World Watch list 2017, 9–10)

5. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Yhteistyötahona opinnäytetyössä oli Open Doors. Open Doors on vuonna 1955 perustettu avustusjärjestö, joka tukee maailman vainottuja kristittyjä. Toiminta alkoi, kun Veli Andreas lähti salakuljettamaan Raamattuja kommunistiseen Neuvostoliittoon pienellä kuplavoikkarillaan. Myös muut eurooppalaiset havahtuivat vainottujen kristittyjen tilanteeseen ja alkoivat toimia yhdessä Veli Andreaan kanssa perustaen lopulta Open Doorsin. (Open Doors UK 2016, Open Doors Finland i.a.)

Järjestö auttaa vainottuja kristittyjä yli 60 maassa. Yksi Open Doorsin tehtävistä on lisätä tietoisuutta kristittyjen vainoista ja vainottujen kristittyjen tilanteesta ns. vapaiden maiden seurakunnissa. Järjestö rohkaisee myös vapaiden maiden kristittyjä avustustyöhön ja rukoilemaan vainottujen kristittyjen puolesta. Open Doors auttaa myös seurakuntia niissä maissa, joissa kristittyjä vainotaan. Se tukee ja kouluttaa myös pastoreita, jotka toimivat vainojen keskellä, ja toimittaa Raamattuja sekä muuta kristillistä kirjallisuutta näihin seurakuntiin. (Open Doors UK 2016, Open Doors Finland i.a.) Vuosittain Open Doors julkaisee World Watch -raportin, joka kertoo uskonnonvapauden tilanteesta kristittyjen kohdalla. Raportin pohjalta tehdyssä listassa ilmenee 50 maata, joissa kristittyjä vainotaan eniten. World Watch -listan julkaisemisella Open Doors pyrkii myös evästäämään poliitikkoja päätöksissään. Haastateltavan kotimaa Afganistan sijoittuu listalla kolmanneksi. (Open Doors lehdistötiedote 2016).

5.1 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen eli laadullinen, joten sen tavoitteena ei ole yleistää, vaan ymmärtää ja nostaa esille haastateltavalle merkityksellisiä asioita.

Opinnäytetyö ei pyri objektiivisuuteen, vaan tuo esiin haastateltavan omakoh-
taista tulkintaa ja käsityksiä.

”Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on tieteellisen tutkimuksen menetel-
mäsuuntaus, jossa pyritään ymmärtämään kohteen laatua, ominaisuuksia ja mer-
kityksiä kokonaisvaltaisesti” (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka i.a.). Laadulli-
sessa tutkimuksessa puhutaan usein hypoteesittomuudesta, joka tarkoittaa sitä,
ettei tutkijalla ole vankkoja ennakko-oletuksia esimerkiksi tutkimuksen tuloksista:
hän ei siis lähde testaamaan jotakin tiettyä teoriaa ja sen toimivuutta otoksessa.
Laadullisen aineiston analyysissä tutkijan siis jopa odotetaan yllättyvän tai oppi-
van uutta tutkimuksen edetessä. (Eskola & Suoranta 1998, 19–20.)

Valitsin tutkimusmenetelmäksi case-tutkimuksen, sillä työni käsittelee vain yksit-
täistä tapausta ja pyrkii selittämään sitä (Eriksson & Koistinen 2005, 29). Case-
tyyppisessä tutkimuksessani en pyri siis yleistämään esille nousevia asioita,
vaikka peilaankin tutkimustuloksia aikaisempiin tutkimuksiin ja teoriaan (Virtuaali
ammattikorkeakoulu i.a.). Case-tutkimuksessa tarkoitukseni on selittää ilmiönä
pakolaisuutta kristityn näkökulmasta, sekä tuoda esille kokemuksia jo lähtö-
maassa kristittyjen tilanteen kohtaamisessa.

Päädyin case-tutkimukseen myös siksi, että useampien tapausten tutkiminen ja
haastattelemisen olisi ollut liian laaja opinnäytetyökseni, joten rajasin työni vain
yhden haastateltavan syvähaastatteluun. Haastattelu on avoin, keskustelumai-
nen haastattelu, jossa tartutaan erityisesti siihen minkä haastateltava kokee mer-
kityksellisenä.

Haastateltava on oleskeluluvan saanut, Afganistanista kotoisin oleva mieshen-
kilö. Haastateltava oli kotimaassaan luopunut islamista ja kääntynyt kristityksi
Suomessa. Haastateltavalla on kokemuksia kristittyjen tilanteesta sekä silloisena
muslimina, joka näki ulkopuolisena kristittyjen tilanteen, että nykyisenä kristittynä
asiaa sisältä päin katsoen. Suomessa haastateltava on ollut alle kaksi vuotta.

Haastateltava on omaksunut suomen kieltä keskimääräistä paremmin ja opetellut myös englannin kieltä itsenäisesti. Haastattelussa oli silti käytettävä tulkkia, sillä informantti pystyi kertomaan omista syvistä kokemuksista luonnollisemmin omalla äidinkielellään. Haastattelujen myötä pyrin enemmänkin selittämään kuin tulkitsemaan opinnäytetyössä tutkittavaa ilmiötä.

Tässä tutkimuksessa käytetään myös narratiivista tutkimusmenetelmää. Tutkimuksessa narratiivisuus tarkoittaa, että tietoa välitetään kertomuksen avulla. Syvähaastattelulla koottiin tutkimusaineisto, joka on vapaamuotoinen kertomus kristityn pakolaisen islamista luopumisesta ja kristityksi kääntymisestä. Narratiivisuus saattaa tarkoittaa vaativimmillaan sitä, että kertomusaineistossa on selkeä juoni: alku keskikohta ja loppu. Yksinkertaisimmillaan se voi myös vain kerronnallistaa aineistoa. Narratiivisessa tutkimuksessa tulee myös esille, millaisia merkityksiä haastateltava antaa kokemuksistaan kertovan aineiston eri asioille. Narratiivisessa tutkimuksessa tämä nähdään vahvuutena, sillä se voi tuoda esille yksilön äänen syvemmällä tavalla ja lisätä sitä kautta ymmärrystä (Aaltola & Valli 2007, 147–156). Haastateltava kertoi kokemuksistaan hyvin paljon tarinan muodossa, vuoksi menetelmä soveltui sen analysointiin.

Haastattelu metodina oli syvähaastattelu. Syvähaastattelun juuret ovat terapeutisessa ja psykiatrisessa haastattelussa, mutta se on käytössä myös tutkimuksissa tiedonhankintamenetelmänä. Syvähaastattelu on avoin ja vapaamuotoinen keskustelunomainen haastattelu, joka mahdollistaa myös spontaanien kysymysten esittämisen. Syvähaastattelu päästää haastateltavan kertomaan siitä, mikä hänelle itselleen on tärkeää ja merkityksellistä. Siitä on käytetty hyvin erilaisia nimityksiä kirjallisuudessa, kuten esimerkiksi ei-johdatteleva ja avoin haastattelu. Syvähaastattelu mahdollistaa syvemmän pureutumisen tutkittavaan aiheeseen, sekä syvällisemmän tiedon hankkimisen kuin esimerkiksi strukturoiduissa haastatteluissa, joissa on valmiiksi suunnitellut kysymykset ja vastausvaihtoehdot. Haastateltavaa voi varovasti johdatella takaisin keskeisiin teemoihin, mikäli haastateltava eksyy aiheesta. (Aaltola & Valli 2007, 43–44.)

Haastattelija ei välttämättä ole sitoutunut ennalta laadittuihin kysymyksiin ja kysymykset ovat avoimia. Haastattelijan tehtävänä on auttaa haastateltavaa kertomaan hänelle merkityksellisistä asioista tutkittavaan aiheeseen liittyen. Haastattelijan on myös tärkeää kunnioittaa sitä, millaisella tavalla haastateltava rajaa kertomaansa. Olennaista on, että syvähaastattelusta noussut aineisto olisi haastateltavan näkemys, ei tutkijan. (Aaltola & Valli 2007. s.43–44.)

5.2 Toteutus ja aineiston keruu

Aineisto kerättiin haastattelemalla ja haastattelumetodina minulla oli syvähaastattelu. Ensimmäisessä tekemässäni haastattelussa oli tulkki ja toisessa täydentävässä haastattelussa toimin ilman tulkkia. Tästä johtuen opinnäytetyössäni lainaukset haastattelusta saattavat olla kielityylliltään erilaisia. Aineistoni koostuu kahdesta syvähaastattelusta. Haastattelut tapahtuivat haastateltavan luona.

Valmistelin avoimia kysymyksiä ja hyväksyin ne ohjaajilla ennen haastattelujen tekemistä. Pyrin tekemään kysymykset sellaisiksi, että ne eivät johdattelisi, vaan antaisivat haastateltavalle tilaa kertoa erityisesti siitä, mikä hänestä on merkittävää. Kysymykseni haastateltavalle olivat: Kertoisitko kokemuksistasi kristittyinä pakolaisena kotimaassasi? Kertoisitko kokemuksistasi kristittyinä pakolaisena pakomatkallesi? Kertoisitko kokemuksistasi kristittyinä pakolaisena Suomessa?

Haastateltava pysyi haastattelun ajan haastattelun teemoissa, eikä lähtenyt sivuraiteille. Tämä helpotti haastattelun tekemistä erittäin paljon, sillä minun ei tarvinnut ohjata haastateltavaa takaisin aiheeseen, vaan sain olla enemmänkin kuuntelemassa, sekä huolehtimassa aikataulusta. Minun ei tarvinnut esittää kaikkia ennalta miettimiäni kysymyksiä, mutta tein muutamia tarkentavia kysymyksiä varmistukseni, että ymmärsin asian oikein. Haastateltavani valitsemisessa minua

auttoi yhteistyöhenkilö, joka työskenteli kristittyjen pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden parissa. Haastattelusta saamani aineisto, ohjasi tarkentamaan tavoitteita, rajaamaan aiheitani ja kohdentamaan tiedonhankintaa.

Haastattelu tapahtui kahdessa eri osassa. Ensimmäinen osa kesti 1h 45min 26s. ja toinen tarkentava haastattelu, joka toteutettiin ilman tulkkia 11min 05s. Haastattelut nauhoitettiin, ensimmäinen sanelukoneella ja toinen puhelimella. Litteroin molemmat haastattelut, ensimmäisestä tosin vain tulkatut osiot. Kuuntelin haastattelut useampaan kertaan, sekä luin läpi litteroimiani tekstejä, saadakseni yleiskuvan aineistosta. Tämän jälkeen aloin kategorisoida aineistoa, jotta hahmottaisin sitä paremmin.

Perehdyttyäni haastatteluihin aloin kerätä lisää teoriaa sen pohjalta, mitä aineistosta nousi esille. Myös keskeiset käsitteet tarkentuivat. Haastattelusta nousseilla teemoilla oli keskeinen vaikutus opinnäytetyössäni käsiteltävään sisältöön. Teoriapohjani muovautui jatkuvasti prosessin aikana ja aihealueen tarkentuessa. Olin tästä huolimatta pyrkinyt säilyttämään aikaisemmin kirjoittamaani aineistoa, mikäli sen käytölle sittenkin tulisi tarvetta. Pakolaisuuden käsittely jäi vähäisemmäksi kuin alkuperäisessä suunnitelmassa. Keskeisemmäksi aineiston kannalta nousi islam ja islamista luopuminen jo aiemminkin mukana olleen uskonnollista vainoa käsittelevän teoriapohjan rinnalle.

Aineistoni oli laadullinen ja analysoin sitä laadullisella analyysimenetelmällä. ”Laadullisen eli kvalitatiivisen analyysin tavoitteena on jäsentää tutkimuskohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti. Laadullista analyysia voidaan toteuttaa monella erilaisella menetelmällä ja laadullinen tutkimus voi siten kytkeytyä moniin eri tieteenfilosofisiin suuntauksiin. Osa laadullisista menetelmistä liittyy kiinteästi tietynlaiseen analyysitapaan, osa ohjaa tietyn tyyppisiin väljempään aineiston käsittelytapoihin. Laadullisissa menetelmissä yhteisenä piir-

teenä korostuu muun muassa kohteen esiintymisympäristöön ja taustaan, kohteen tarkoitukseen ja merkityksiin, ilmaisuun ja kieleen liittyvät näkökulmat.” (Jyväskylän yliopisto 2015.)

Valitsin analyysimenetelmäksi aineistolähtöisen sisällön analyysin, sillä se soveltuu hyvin kvalitatiiviseen tutkimukseen, jossa teoria alkaa rakentua aineistolähtöisesti. Aineistosta nousivat esiin haastateltavan kokemukset islamista luopumisesta ja kristityksi kääntymisestä. Metodissa haastattelun sisällöstä pyritään luomaan mahdollisimman systemaattinen ja kattava kuvaus. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analyysi on jatkuvaa ja syklistä. Analyysia tehdään koko prosessin ajan, eikä se tapahdu vain viimeiseksi. Laadullisen tutkimuksen sisällön analyysi päättyy useimmiten siihen, kun aineistosta ei löydy enää uusia näkökulmia. Analyysissä luokitellaan aineistosta nousseita asioita eri kategorioihin. Kategorisointiin ei ole määritelty yhtä oikeaa tapaa. Luokitukset syntyvät prosessinomaisesti. Luokittelussa tulee esille myös tutkijan luovuus. Kategorisointi helpottaa aineiston käsittelyä ja toimii välineenä sen hahmottamisessa. (Seitamaa-Hakkarainen 2014.)

5.3 Eettisyys ja luotettavuus

Kerroin tutkittavalle, mitä tutkimusprosessin aikana tulee tapahtumaan, jotta varmistuisin siitä, että tutkittava ymmärtää mihin hän on osallistumassa. Tutkittavan on annettava suostumus osallistumiseensa, eikä manipulointia tieteen nimissä saisi tapahtua. Kerroin tutkittavalle, mitä lupautuminen tutkimukseen tarkoittaa käytännössä ja millaisia seurauksia siitä on. Keskeisiä asioita tutkimuksessani ovat anonymiteetti ja luottamuksellisuus. Tutkijana minun oli hyvä tiedostaa, mitä voin luvata luottamuksellisuudesta ja mitä voin luvata tietojen käsittelyyn liittyen. Tutkimustuloksia julkaistaessa kiinnitin huomiota tutkittavan anonyyminä pysymiseen ja siihen, että hänen henkilöllisyytensä selville saaminen olisi mahdollisimman vaikeaa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka i.a.)

Koin merkittäväksi arvioida tutkittavan aiheen eettisyyden: onko perusteltua tutkia kyseistä aihetta, sillä kyseessä on herkkä aihe? Toisena merkittävänä asiana oli tutkimusmenetelmien eettisyyden pohtiminen. Saanko tutkittavasta asiasta tietoa juuri kyseisellä aineistonkeruumenetelmällä? Tärkeää oli myös mahdollisimman rehellinen ja tarkka raportointi tutkimustuloksista, ottaen kuitenkin huomioon tutkittavan anonymiteetin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka i.a.)

Otin huomioon tutkimuksen herkän ja haastavan aiheen. Panostin erityisesti ennen haastattelua tapahtuvaan pohjustukseen, jossa toin haastateltavalle selkeästi esille opinnäytetyön tavoitteen ja tarkoituksen. Kerroin haastateltavalle, mikä on hänen osallistumisensa merkitys sekä itselleni henkilökohtaisesti, että erityisesti Open Doorsille. Olin varautunut myös haastattelun jälkeiseen purkuun, mutta ennako-odotuksistani huolimatta haastattelun jälkeen tuntui, että sekä haastateltavalla että itselläni oli enemmänkin voimaantunut ja rohkaistunut olo. Haastateltava osasi oma-aloitteisesti kääntää haastattelun loppuun toivon ja rohkaisun näkökulman. Haastateltava kertoi, että kaikella, mitä hänen elämässään on tapahtunut, on tarkoitus.

Tutkimuksessani oli tärkeää, että siihen osallistuva pysyy anonyyminä. Myös tulkin kohdalla tuli esille toivomus anonyyminä pysymisestä. Otin edellä mainitut asiat huomioon koko opinnäytetyöni tekemisen ajan. Haastattelun nauhoittamiseen pyysin lupaa etukäteen sekä haastateltavalta että tulkilta. Kerroin heille, että nauhoitukset tuhoetaan asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua.

Tulkin valitsemisessa pyrin ottamaan huomioon myös haastateltavan. Kristityksi (useimmiten islamista) kääntyneen kohdalla voi olla haastavaa, jos tulkki on muslimi. Tämä nousi esiin myös saksalaisessa tutkimuksessa, jossa tulkkina toiminut saattoi myös vainota ja tehdä haastateltavan tilanteesta haastavan (Open Doors 2017, 5). Haastattelussa mukana ollut tulkki oli kristitty ja noudatti asioimistulkkina toimimiseen liittyviä eettisiä periaatteita, eli toimi ammattisäännösten mukai-

sesti (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto 2002). Selvitin, millainen vaikutus haastateltavalle voi olla siitä, että haastattelijana olen vastakkaista sukupuolta. Pohdin myös sitä, miten paljon tulkki pystyy tulkkaamaan tunneilmaisuja, esimerkiksi äänenpainotuksia.

Haasteena opinnäytetyöni luotettavuuden suhteen on koko opinnäytetyöprosessin ajan ollut myös se, miten oma kristillinen vakaumukseni vaikuttaa, siihen mitä asioita nostan esille tai painotan työssäni. Olen pyrkinyt ottamaan tämän huomioon sekä haastattelussa että kirjoitusprosessissa, pyrkien kuitenkin ymmärtämään sen, että kukaan ihminen ei pysty olemaan täysin objektiivinen. Haastateltava kertoi elämästään ja kokemuksistaan myös ikään kuin julistuksen omaisesti ja uskon merkitys haastateltavalle tuli esille erittäin voimakkaasti. Jouduinkin punnitsemaan, miten käsittelen aihetta tekstissäni.

Osa uskontoa ja vainoa käsittelevistä tutkimuksista on ollut esimerkiksi islamilaiseksi tai kristilliseksi leimautunut. Olen pyrkinyt ottamaan tämänkin huomioon ja käyttämään mahdollisimman paljon materiaalia, jossa ei tällaista ”leimaa” olisi.

5.4 Tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyöni tarkoituksena on kuvata islamista luopuneen ja myöhemmin Suomessa kristinuskoon kääntyneen pakolaisen kokemuksia; mitä on olla kristitty pakolainen.

Opinnäytetyön tarkoituksena on etsiä vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaisia vaikutuksia islamista luopumisella ja kristityksi kääntymisellä on turvapaikanhakijan elämään?

2. Millaisia vaikutuksia islamista luopumisella ja kristityksi kääntymisellä on turvapaikanhakijan lähiyhteisöissä?

Tavoitteena on tuottaa tietoa ja lisätä ymmärrystä kyseisestä ilmiöstä pakolaisten parissa työskenteleville sekä maahanmuuttovirastossa turvapaikkapäätöksiä tekeville. Tavoitteena on erityisesti tuoda esille kristityn pakolaisen ääni.

6. TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimustulosten aluksi esittelen informantin, sekä haastattelu aineistosta nousseet merkittävät elämän vaiheet. Tämän tarkoituksena on helpottaa lukijaa tutkimustulosten lukemisessa. Tutkimuksessani käsittelemäni aineisto alkaa informantin kertomista kokemuksista vielä kotimaassa Afganistanissa, ja päättyy informantin kertomiin kokemuksiin Suomessa olostaan.

Haastateltava on Afganistanilainen nuori aikuinen mies, joka saapui Suomeen syksyllä 2015. Afganistanissa ollessaan hän oli muslimi, joka suoritti uskontoonsa kuuluvat rituaalit. Hän työskenteli turvallisuusvartijana. Hänen tehtäviinsä kuului muun muassa rikoksen tapahtuessa selvittää ja ottaa kiinni syylliseksi epäillyt.. Eräs työtehtävä liittyi itsemurhapommitukseen, jossa lopulta selvisi, että se oli kohdistettu kristittyihin. Haastateltava sai kiinni iskun taustalla olleet henkilöt ja vei heidät viranomaisille. Haastateltava sai kiinniotosta nuhteita. Viranomaisten mukaan heidän tekonsa oli ollut Allahin edessä oikea ja haastateltavan teko väärä. Haastateltavan oli vaikea ymmärtää tätä, vaan hän puolusti kristittyjen ihmisarvoa ja samanarvoisuutta kaikkien ihmisten joukossa.

Tämän seurauksena haastateltava alkoi epäillä islamia ja meni lopulta keskustelemaan asiasta mullahin eli islamin uskonoppineen kanssa. Pitkän keskustelun jälkeen haastateltavalle selvisi, että mullahin mielipide tapahtuneesta oli sama kuin viranomaisilla. Näiden keskustelujen seurauksena haastateltava vietiin pois mullahin luota ja häntä nimitettiin luopioksi. Haastateltava tahtoi selvittää vielä isänsä mielipiteen asiaan, ja vastaus oli sama kuin mullahilla ja viranomaisilla. Haastateltava luopui islamista ja hänen perheensä hylkäsi hänet. Haastateltava poistui kotiseudultaan ja eli piilossa puoli vuotta. Tämän jälkeen hän palasi hetkeksi kotiin ja päätti suorittaa islamin uskoon kuuluvat rukoukset, jotta saisi olla kotona. Tätä haastateltava ei kuitenkaan kertomansa mukaan tehnyt sydämeästään, vaan muun muassa äitinsä mieliksi. Haastateltava pakeni kotimaastaan ja päätyi lopulta Suomeen, jossa hän myös kääntyi myöhemmin kristityksi ollessaan

vastaanottokeskuksessa. Vastaanottokeskuksessa haastateltava kohtasi myös vainoa, kristillisen vakaumuksensa tähden.

6.2 Millaisia vaikutuksia islamista luopumisella ja kristityksi kääntymisellä on turvapaikanhakijan elämään?

Islamista luopuminen on muistakin uskonnoista luopumisen tavoin prosessi. Prosessin alullepanijoita voi olla useanlaisia, ja käsittelenkin tässä osuudessa niitä neljän eri osa-alueen kautta. Tuon esille tutkimustuloksia ja käyn samalla keskustelua aiheeseen liittyvän teorian kanssa.

Islamista luopuneiden kohdalla yksi syy luopumiseen ovat älylliset syyt. Yhtenä älyllisenä syynä Wahlstedin tutkimuksessa nousee se, että uskonnon opetukset on koettu vääriksi. Kysymyksiin ei ole saatu vastauksia, tai vastaukset on koettu ristiriitaisiksi. Merkittävänä syynä tutkimuksessa nousi esille Koraanin tai Koraa-nin käännöksen lukeminen ja siellä olevien kohtien kokeminen epäinhimillisiksi. Muhammadin teot ja niiden luonne koetaan myös kauhistuttavana. (Wahlsted 2012, 65)

Haastateltavan kohdalla luopumisen syyksi nousivat älylliset syyt. Haastattelussa tuli esille, että hän koki uskonnon opetukset vääriksi ja sai myös ristiriitaisia vastauksia. Opetusten vääräksi kokeminen ja ristiriidat kristittyjen kohteluun liittyen tulivat haastattelussa esiin tilanteessa jossa, mullah sanoi hänen toimineen väärin. Haastateltava halusi selvittää mitä islam on ja saada vastauksen kysymykseensä myös siitä, olivatko viranomaiset toimineet häntä kohtaan oikein itsemurhapommituksen myötä tulleessa työtehtävässä.

Minä kysyin, että teidän mielestänne, öö ovatko ovatko kristityt ja buddhalaiset ja juutalaiset ja muut muiden maailmassa olevien uskontojen edustajat, ovatko he ihmisiä. Hän(mullah) vastasi hyvin nopeasti: kyllä, kyllä he ovat ihmisiä. Kysyin, että onko minun mahdollista rakastaa heitä. Hän sanoi, että kyllä sinä voit heitä rakastaa, mutta, mutta, älä kättele äläkä, älä syö heidän kanssaan, Eli älä ole tekemisissä heidän kanssaan.

Minä kysyin mullahilta, että oliko minun tekoni väärä, vai vai oliko ööm Afganistanin islamisen tasavallan teko väärin, kumpi oli väärin? Ja mullah katso minua, ja sano että, luultavasti sinun tekosi oli väärin. Minä sanoin, että jos minun tekoni oli väärä, niin teidän uskontonne on väärä. Ja silloin mullah hermostu täysin, hän käski ne miehet jotka seiso oven suussa, tämmöset niinkun vartijat. Sano heille, että tulkaa, viekää tää luopio pois.

Haastateltava ei ollut vielä kotimaassaan kristitty vaan muslimi, joka suoritti mm. islamiin kuuluvat rukoukset. Afganistanissa ollessaan hän luopui kuitenkin islamista, mutta ei vielä siellä ollessaan kääntynyt kristityksi. Hän oli toiminut kotimaassaan turvallisuusvartijana ja saanut tehtäväkseen selvittää, kuka oli itsemurhaiskun taustalla. Hänelle oli selvinnyt, että isku oli kohdistunut kristittyihin, jotka kokoontuivat kotona. Hän sai tautalla olleet tekijät kiinni ja toimitti heidät viranomaisille. Viranomaisten mukaan haastateltavan toimenpide oli väärin ja iskun tehneiden toiminta oikein. Tämän vuoksi haastateltava joutui eroamaan virastaan. Seurauksena muun muassa tästä oli islamin uskon epäily, romahdus ja heikkeneminen. Tämän johdosta hän alkoi miettiä myös kristinuskoa enemmän.

Ja kun me luovutettiin heidät viranomaisille, he suutta(suuttuivat). Että miksi te olette ottaneet kiinni ihmisiä, jotka on tappanut kristittyjä? Ja me vastattiin viranomaisille, että näillä kristityillä on kaks silmää nenä, suu, tukka, vartalo.

Ja viranomaiset sano meille, siis valtiovalta, että päinvastoin että se että että näitä kristittyjä tapettiin, niin se on näille tappajille, ei ei rikos eikä synti. Vaan päinvastoin se oli heille ansio, niinkun Allahin edessä suuri ansio. Mm, koska kristityhän on luopioita näitä kofeireita.

Olosuhteiden muutos asuinpaikan muuttumisen myötä on yksi merkittävä syy islamista luopumiseen. Toisilla se on saattanut olla myös seuraus islamista luopumisesta. Muuttamisen myötä islamista luopuneen ei tarvitse tasapainotella niin paljon yhteisön odotusten ja oman vakaumuksen välillä. Muuttaminen itse ei välttämättä ole niin merkittävä tekijä islamista luopumisessa, mutta sen myötä monet sosiaaliset ympäristöt ovat helpompia luopumisen ja sen seurauksien kannalta. Muuttamisen seurauksena käsitykset myös eri uskontokuntiin kuuluvista saattavat muuttua. Kotimaassa yhteisö, jossa on eletty, on saattanut suhtautua ankarasti eri uskontoihin ja niitä harjoittaviin ihmisiin. (Wahlsted 2012, 53–57)

Haastateltavalla Suomeen muuttaminen mahdollisti osaltaan kristinuskoon tutustumisen ja kristilliseen toimintaan osallistumisen. Haastateltava pohti, onko joku vastaanottokeskuksessa olevista työntekijöistä tai turvapaikanhakijoista kristitty.

Minulla ei ollut oikeen niinkun mahdollisuutta kysyä, niiltä muilta pojilta siellä vastaanottokeskuksessa et onko joku heistä kristitty, tai onko joku henkilökunnasta kristitty, tai että millon sinne kirkkoon voi mennä tai muuta. Ja minä pohdin, että mitä ihmettä minä teen, kun en tiedä edes, että minä päivänä se kirkko on auki ja minä kiinni.

Muutaman viikon kuluttua seurakunnasta tuli ihminen pyytämään heitä vastaanottokeskuksesta kokoontumiseen. Tässä vaiheessa haastateltava ei vielä tiennyt, että kokoontuminen oli seurakunnan järjestämä, sillä rakennuksessa jossa he kokoontuivat ei ollut ristiä talon ulkopuolella kuten kirkoissa.

Rakennuksen päällä ei ollut ristiä, me ei ymmärretty, että se on kirkko, tai siis kuuluu kirkkoon. Mut heti kun tultiin sisään, niin näin ristin siellä. Ja kun minä näin sen ristin, minä ajattelin, tää on kristittyjen paikka.

Jo ennen seurakunnan toimintaan kutsumista haastateltava oli yrittänyt mennä kirkkoon, sillä hän tiesi sen olevan kristittyjen rakennus.

Ja kun menttiin Lidliin, niin huomattiin kirkko siellä. Ja ystäväni sanoi, et mennäänpä tonne kirkkoon. Mi mi, Anteeks, minä sanoin, että ystävälle, että mennänpäs tonne, kattomaan tota kirkkoo. Ystävä sano et: ooks sä tullu hulluks(naurua). Minä sanoin, että en minä hulluks oo tullu. Mut käydään katsomassa, että mitä mitä ne kristityt siellä kirkossa tekee. Niin me menttiin, mut kirkon ovi oli kiinni. Eikä ketään ollu missään. Mutta minä ajattelin mielessäni, minä meen joku toinen päivä. Et minä haluan tavata kristittyjä. Et et oli semmonen ihan semmonen polttava halu, sisällä, et haluan tavata kristitty, ainakin kerran.

Kristinuskon olemassaolo kirkkorakennusten kautta toi kosketuspintaa kristillisessä maassa asumiseen ja mielenkiintoa kristinuskoon tutustumiseen. Hänen kotimaassaan kristityt kokoontuivat kotona.

- - siellä oli kirkko, tai siis joka kokoontui kodeissa ja siellä oli, ja siellä oli afgaani kristittyjä ja ulkomaalaisia kristittyjä.

Haastateltavan mukaan hänen kotimaassaan ei voinut pitää käsiä ristissä, sillä se saattoi paljastaa, että on kristitty. Suomessa on uskonnon vapaus, joka mahdollistaa uskonnon harjoittamisen ja julistamisen julkisella paikalla. (Suomen perustuslaki 1999). Asuinpaikan muutos vaikutti haastateltavaan monella tapaa esimerkiksi rohkaisten tutustumaan ja lisäten uteliaisuutta uutta kulttuuria kohtaan.

Siinä maassa on niin, siellä pitää pelätä, niin paljon että, että kukaan kristitty ei jossakin basaarissa tai siis julkisesti muiden nähden edes pane näin käsiään (haastateltava laittaa kätensä ristiin), se on vaarallista, siitä näkee että on kristitty.

Haastateltavan elämässä islamista luopuminen ja kristityksi kääntyminen vaikutti myös hänen tapaansa käsitellä kokemuksiaan. Hän kävi pakolaisuuttaan läpi ”uskon näkökulmasta”. Islam kodin- ja kulttuuriperintönä vaikutti vahvasti. Haastateltava oli joutunut kokemaan erittäin haastavia ja raskaitakin asioitaan elämäs-

sään. Hänen asennoitumisensa niihin oli myönteinen ja hän koki Jumalan auttaneen häntä. Läpi haastattelun haastateltava tuo esiin kääntymykseen liittyvän prosessin ja siihen liittyviä eri vaiheita joita hän on kristityksi tullessaan käynyt läpi. Esille tuli myös se, millaiset asiat häntä vahvistivat ja rohkaisivat uskossa, sekä millaisista asioista hän kävi keskustelua muiden kristittyjen kanssa. Myös Jeesuksen opetukset ja kuinka hän tahtoi toimia niiden mukaan, sekä seuraukset siitä hänen ja hänen ympärillään olevien ihmisten elämässä olivat näkyvillä. Haastateltavan kertomissa kokemuksissa taustalla oli myös julistuksen tai uskonnollisen todistuksen piirteitä. Tämä kertoo myös uskon merkityksestä haastateltavalleni. Hän kertoo Raamatun puhutelleen häntä. Hän lainaa eri Raamatun kohtia, jotka ovat olleet merkittäviä hänelle. Kohdatessaan vaikeuksia vastaanotto-keskuksessa hän halusi toimia toisia kohtaan niin kuin Raamatussa kehoitetaan.

Ja kaiken sen jälkeen, minä päätin, et minä haluan olla, todella oikea kristitty. Ja ja aloin toimia sen mukaan, mitä Raamattu kehoittaa. Ja, Raamattu sanoo että, jos joku lyö sinua toiselle, niin käännä toinenkin poski. Ja Jeesus, sanoo, sanoo Raamatussa et: Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maanpäällä, menkää ja kaikki kansat minun opetuslapsikseni opettamalla ja kastamalla. Ja minun tehtäväni siksi on, niille vastustajilleni, tehdä, ei niin että, että väittelen ja riitelen heidän kanssaan ja vastaan tappelemiseen tappelemisella, vaan et minä rakastan heitä ja minä kerron heille evankeliumin.

Olimme jo aloittaneet haastattelun, kun haastateltava halusi vielä alkuun sanoa jotain, joka kertoi voimakkaasti hänen suhtautumisestaan siihen mitä hän tulisi kertomaan haastattelussa.

Ööm, ensiksi haluan sanoa, että olen hyvin iloinen ja kiitollinen siitä, että saan olla tässä tänään haastateltavana. Mm ja minä haluan sanoa, että Jeesus Kristus on se joka elämäämme johdattaa ja se kaikki mitä minun elämässäni on tapahtunut on ollut hänen sallimaansa ja johdattamaa. Kaikki elämän tapahtumat.

Jo kotimaassaan, islamista luovuttuaan ja oltuaan perheensä hylkäämä, haastateltava ystäväystyi afganistanilaisen kristityn kanssa. Haastattelussa tulikin esille,

kuinka haastateltava oli kokenut paljon Jumalan johdatusta tämän ystävän kohdalla. Hänen kauttaan hän oli päässyt tutustumaan kristinuskoon ja saanut kokea muutenkin Jumalan johdatusta.

Ja niin siinä vesimelonia syödessä kerroin tarinani, että näiden surmattujen kristittyjen tähden minut erotettiin virastani, tai jouduin siitä eroamaan. Ja ja kotiväkeni on minut ajanut ulos, pois kotoa ja ja tota, tai ei rakasta minua. Ja sinä olet varmaan maailmassa ainoa ihminen, joka minulla on. Ja hän tuli niin surulliseksi, mut hän sanoi: minä rukoilen sinun puolesta.

Ja niin hän sitten siinä, vaik me oltiin julkisesti siinä ulkona, niin hän siinä rukoili minun puolesta, et minun ongelmat ratkeis. Oo, ja hyvin pian sen jälkeen tämä ystäväni lähti Afganistanista ja pääty Turkkiin. Kuulin, että hänellä oli hirvittäviä vaikeuksia Afganistanissa, hän lähti. Koko hänen perheensä oli kristittyjä, ja oli vaikeuksia. Ja hän lähetti minulle viestin, että jos haluat tietää lisää kristinuskosta, niin katso tätä netti sivustoa internetistä.

Haastateltavan tietämättä hänen kristitty ystävänsä oli tullut Suomeen suoraan Turkista. Haastateltava kohtasi vaikeuksia vastaanottokeskuksessa, koska hän kävi kirkossa ja tämä ajoi hänet rukoilemaan Jumalaa.

Menin vastaanottokeskuksen ulkopuolelle ja rukoilin. Itkin rukoillesani. Oli paikka jonne, josta kukaa ei kuullu, tai jonne, josta ei ääni kuulunu kenenkään korviin. Niin itkin ja huusin siellä. En vielä uskonut Jeesukseen. Rukoilin vain, et Jumala näytä minulle se tie joka on oikea, joka on totuuden tie.

Tästä seuraavana päivänä haastateltava kertoi tapahtuneen jotakin sellaista, minkä hän koki johdatukseksi.

Seuraavana päivänä tästä kun, kun siellä itkin ja huusin siellä vastaanottokeskuksen ulkopuolella, niin seuraavana päivänä tä, se ystäväni, joka oli kristitty, joka oli Afganistanista lähteny Turkkiin ja tullu sieltä Suomeen, vaikken sitä tienny, hänet siirrettiin toisesta vastaanottokeskuksesta meidän vastaanottokeskukseen.

Tule mennään vastaan, kun nyt tulee uusia poikia. Ja minä sanoin et okei mennään. Ja mentiin huoneeseen johon uudet pojat oli menny, koputettiin ja, ja minä olen vähän semmonen tuhma välillä, leikkisä että minä halusin vähän niinkun, - - Vähän niin kun kiusotella, siis uusia, juuri tulleita poikia.

Mut kun avasin oven, näin sen ystäväni joka oli Afganistanista lähtenyt Turkkiin. Minä menin pois tolaltani, en tienny onko tää unta vai totta vai, onko todellista, siis, menin aivan pois tolaltani. Hän, hän niinkun läpsäs minua poskelle ja sano et kyl kyl tää totta on. Et ole unessa. Ja niin sitten juotiin teetä siinä ja juteltiin, juteltiin kuulumisia, vaihdettiin ja muuta ja sit minä sanoin sitte ystävälleni. Tule ulos, mullon asiaa sulle.

Tämän jälkeen haastateltava sanoi kertoneensa tälle kristitylle ystäväelleen käyneensä kirkossa, josta hänen ystävänsä ilahtui niin, että jopa itki ilosta. Haastateltava tuo läpi haastattelun esille sitä, kuinka Jumala on auttanut häntä.

Mutta, valitettavasti minä olin lukutaidoton omalla kielellä. Niin, eli en ole käyny kouluja enkä yliopistoa, sen mitä nyt osaan, niin olen itse oppinut omin päin. Ja, ja Jumalan avulla tänä päivänä, minä minä osaan lukea ja kirjoittaa ja minä osaan matematiikkaa ja englantia ja muuta. Jumala on siinä minua auttanu, vaikka ei ole mitään todistusta, mutta olen itse oppinut.

Lopussa hän tuo vielä esille monella tapaa sitä, kuinka kristityt voisivat vain luottaa siihen, että Jumala voi auttaa heitä monenlaisissakin vaikeuksissa. Hän nostaa esille sen, kuinka todellinen ongelma eivät ole nämä vaikeudet, vaan se että ihmiset eivät usko Jeesukseen.

Meillä on vaikeuksia vastaanottokeskuksissa eri maissa. Mutta me ollaan kristittyjä, meidän pitää olla ylpeitä siitä, et me ollaan kristittyjä. Ei meidän pidä pelätä mitään ja ketään. Meidän pitää opastaa ihmisiä. Ei Jeesus sanonu maailmaan tullessaan, et olen tullu hyviä varten. Opastamaan hyviä ihmisiä, vaan pahoja. Usko tuo vaikeuksia mukanaan ihmiselle. Mutta jos me uskotaan Jeesukseen, niin tavallaan meille ei ole ongelmia. En, en pidä näitä vaikeuksina, mitä on tapahtunu näitä pahoja, kurjiakaan asioita. Koska se on ollut Jumalan tahto ja Jumalan sallimaa.

6.3 Millaisia vaikutuksia islamista luopumisella ja kristityksi kääntymisellä on turvapaikanhakijan lähiyhteisöön?

Perheellä ja yhteisöllä on suuri merkitys islamilaisissa maissa, niin myös Afganistanissa. Islamilaisessa yhteiskuntajärjestelmässä perustana on perhe ja suku. Häpeä ja kunnia ovat merkittävässä roolissa perheen ja suvun maineen kannalta. Sekä häpeää, että kunniaa tuovat asiat koskettavat koko yhteisöä. Sosiaalisissa suhteissa vahvana on myös vanhempien kunnioitus, joka nousee sunnasta, eli profeetta Muhammedin sanomasta. Islamilaisissa maissa yhteisöllisyys on useimmiten voimakkaasti konkreettisesti näkyvillä yhteisessä vapaa-ajan viettämisessä. (Palva & Perho 1998, 59–60)

Haastateltavan perhe hylkäsi hänet hänen luovuttuaan islamista. Hän ei voinut enää asua perheensä parissa ja joutui vaikeuksiin Kabulissa. Basaareissakin levisi huhuja hänen islamista luopumisestaan. Perheen lisäksi myös islamilainen pappi, valtio ja viranomaiset hylkäsivät hänet. Hän löysi kuitenkin paikan, jossa pystyi elämään piilossa puolen vuoden ajan.

Ja lopulta isäni sanoi, että koska sinä olet tämän pyhän islamin uskon hylännyt, niin tämä ei ole enää sinun kotisi, nyt... ala.. lähdet ja etsit muualta kodin. Ajo minut ulos.

Ja niin sitten, minun vihollisekseni muodostui ensinnäkin valtio, viranomaiset, ja toiseksi, toiseksi tämä islamilainen pappi tai papit ja kolmanneks oma perhe. Et heistä tuli sitten vihamiehiäni, tai minusta heidän vihamiehensä. Ja sitten löysin jonkun nurkan jostakin päin Kabulia, jonkun pienen paikan, missä saatoin, saatoin asua kuusi kuukautta.

Et ihmiset niinkun muisti niinkun pahalla sitä, että minä olin puolustanut kristittyjä ja siten vastustanut islamia.

--minulle tuli vähän vaikeuksia Kabulissa, siksi et sillä alueella, jo basaarissakin puhuttiin että, että eräs henkilö on on, niinkun puhunu

pahaa islamista ja ja puhunu mullahin kanssa ja perhe on ajanu pois ja muuta.

Afganistanissa perheen hylätessä haastateltavan, sekä monien muiden ongelmien vuoksi, haastateltavalla oli vain yksi ystävä, ja tämä ystävä oli kristitty. Kristityn ystävän kautta hän pääsi myös eri tavalla kuin aikaisemmin tekemisiin kristinuskon kanssa. Ystävän kohdalla näkyi myös pelko vakaumuksen paljastumisesta.

Me oltiin hirveä hyviä ystäviä, mut hän vähän pelkäs minua, koska olin ollu niin kun valtion palveluksessa, silloin niin kun turvallisuus vartijana tai tämmösenä, niin hän vähän niin kun ihmetteli, pelkäs.

Hän sano, et jos sanon jotain, niin ethän niinkun tuu levottomaks, tai tai sillä lailla, et voinko sanoa jotain.

Minä sanoin, et miks pelkää, et jos kerran pelkää, miksi oot mun ystäväni? Hän sano että minulla on vain ystäviä, en en ole muuta kuin ystävä. Mutta ystävän pitää joskus pelätä ystävää.

Hän sanoi, et mikset reagoi mitenkään siihen, et minä oon kristitty.

Minä sanoin, että älä pelkää, minä en ole muslimi, enkä minä oo kristitty, minä oon ihminen ja sinäki oot ihminen.

Puolen vuoden piilottelun jälkeen hän palasi kotiin ja alkoi rukoilla islamilaisia rukouksia äitinsä mieliksi ja jotta voisi asua kotona.

Äitini, äitini itki ja pyysi itkien, että poikani tee ne rukoukset, tee ne, tee ne, paastoa ja tee nämä muslimi velvollisuudet. Ja niin sitten, Ja niin sitten jäin kotiin ja aloin äitini mieliksi tehdä niitä rukouksia, en sydämestä vaan ihan niin kun näyttelämällä ja siten sain olla perheen kanssa ja asua kodissa.

Suomessa haastateltava kääntyi kristityksi ja perhe katkaisi välit jälleen poikaansa.

[Minulta kysyttiin] kysyin millainen rukoile sä teet. Kerroin nyt olen kristitty, sen jälkeen öö ei kukaan halua olla yhteydessä mun perhe. Perhe isä äiti, sisko, veljet, ei kukaan.

Haastateltava piti myös salassa uskonsa ja sen, että on kääntynyt tai ainakin pitkään pohdiskellut kristinuskoon kääntymistä melko pitkään. Haastateltava kokee kasteen olevan se tilanne, jonka jälkeen ollaan kristittyjä.

Keväällä 2017 hän sai pitkästä ajasta yhteydenoton isältään. Isä ilmoitti haastateltavan siskon kuolemasta ja siitä, että hänen veljensä ovat sairaalassa hänen sairaan äitinsä kanssa. Tämän jälkeen haastateltavalla on noussut pieni toivo siitä, että saisi takaisin yhteyden perheeseensä Afganistanissa.

[isä]: Mä aattelin, että mun pitää sanoa sulle. [haastateltava]: Ja mä kerroin hyvää, että sä soitit, mul on tosi ikävä teitä, mulla on todella ikävä teitä ja sitten ja sanoin, että haluan olla yhteydessä jos haluat. Nyt ehkä se on parempi. Mä puhun joskus. Soitan, ei, ei haluavat vastaa. Mutta soitan soitan soitan, sitten vastaa mitään, puhun vähän.

Myös yksi haastateltavan suomessa olevista sukulaisista on lopettanut yhteydenpidon häneen. Haastateltava pohtii, että se saattaa johtua siitä, että hän on kääntynyt kristityksi.

- - mulla on yksi suku, sukulainen tässä Suomessa. mutta mä mietin että hän tiesi jo jostain että olen kristitty. Ensin kun mä pääsin Suomi aina olemme yhteydessä puhelimesta. Mutta nyt en tiedä miksi hän ei halua. Kun mä lähetän viestiä ja monta kertaa soitan, hän ei halua vastaa. Ehkä, ehkä hän mieltii että olen kristitty ja ehkä hän ei halua olla yhteydessä.

Nyt oikeestaan, tällä hetkellä mulla ei ole mitään ongelmaa, koska mulla on monta muslimikavereita myös ja he tietävät että mä olen kristitty. Kun olen hyvä heidän kanssaan, heillä ei ole mitään ongelmaa. Kaikkia tietää aina ja sanovat mulle uskova ehkä ei olisi tärkeä meille, saa olla tärkeätä. hyvä vai paha mies.

Islamin usko oli merkittävässä roolissa perheessä. Uskon epäileminen aiheutti haastateltavalle vaikeuksia yhteisössä elämisessä. Vainoa ilmeni työyhteisössä ja oman uskonyhteisön ja perheen taholta. Haastateltava kertoo, miten hän joutui pelkäämään henkensä puolesta ja lopuksi tuli täydellisesti hylätyksi. Islamista luopuminen kotimaassa vaikeutti arkista elämää huomattavasti.

Uskonnolliseen kehitykseen vaikuttaa voimakkaasti lapsuudenkodin uskonto sekä siihen kasvaminen. Helpommin uskonnosta luopuneita ovat useimmiten ne, joiden kodissa ei ole korostettu uskontoa. Islamin uskossa tilanne on kuitenkin poikkeava esimerkiksi kristinuskoon verrattuna. Tutkimusten mukaan vain harvat islamista luopuneista sanovat uskontonsa olleen kotona vähäisessä roolissa. Islamista luopuneiden lapsuudenkodeissa vanhemmat ovat saattaneet olla enemmänkin erittäin uskonnollisia. Vanhempien uskontoa ei välttämättä kuvata negatiivisella tavalla, mutta se tulee vahvasti esille kerrottaessa luopumisesta. (Wahlsted 2012, 58–59) Perhesuhteiden nähdään myös huonontuneen islamista luopumisen myötä (Wahlsted 2012, 61.)

Haastateltava koki vainoa myös vastaanottokeskuksessa, mutta löysi keinot miten käsitellä ja selviytyä tilanteista. Kotoutuminen ja uusien ystävien löytäminen mahdollistivat uskonnon vapauden haastateltavan kohdalla.

Haastateltava kertoo haastattelun päätteeksi, että kaikkien muslimien kanssa ei ole tullut ongelmia kristinuskon kääntymisen myötä. Vastaanottokeskuksessa ollessaan, osan vastaanottokeskuksen muista asukkaista vihainen suhtautuminen häneen muuttui. Haastateltava kertoi, että hän tahtoi silti rakastaa heitä, vaikka

he kohtelivat häntä ikävästi. Useat heistä kääntyivät myös kristityiksi. Osalle hänen muslimi kavereistaan ei ollut merkittävää se mitä uskontoa tunnustat, vaan enemmänkin se oletko ”hyvä vai paha”.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyöni vastasi erityisesti siihen kysymykseen millaisella tavalla islamista luopuminen ja kristityksi kääntyminen vaikutti haastattelemani elämään. Tutkimus tuloksiani ei voi yleistää kaikkien kristityksi kääntyneiden tai islamista luopuneiden turvapaikanhakijoiden kohdalle. Koen, että aineiston analysointi jäi hieman suppeaksi, eikä saamani tutkimustulokset vastanneet täysin tutkimuskysymyksiini. Haastetta minulla oli erityisesti tutkimuskysymysten teossa, sillä haastateltava ei ollut vielä kotimaassaan kristitty, kuten alkuperäisessä suunnitelmassa oli, tämä teki haasteelliseksi haastattelu tilanteen, sillä etukäteen valmis olevat kysymykset oli suunnattu jo kotimaassaan kristittynä olleelle pakolaiselle. Tästä huolimatta sain mielestäni opinnäytetyöstäni selkeän kokonaisuuden, vaikka se haastoikin minua. Tutkimustulokseni antavat kasvot ja piirteet kyseiselle ilmiölle, jotta opinnäytetyössäni nouseva ilmiö tulisi näkyväksi.

Haastatteluaineistosta nousi analyysin tuloksena esille viisi teemaa, joiden pohjalta käsittelen johtopäätöksiä: islamista luopuminen ja kristinuskon kohtaaminen haastateltavan kotimaassa, kristityksi kääntyminen, uskonnollinen vaino, sekä uskon merkitys haastateltavan elämässä. Haastateltavasta tuli pakolainen uskontonsa johdosta. Tutkimuskysymyksissä nostin esiin islamista luopumisen ja kristinuskoon kääntymisen vaikutukset haastateltavaan henkilökohtaisesti ja lähiyhteisöissä.

Islamista luopumiseen vaikutti monta tekijää ja se oli pitkä henkinen prosessi. Kotimaassaan haastateltava kohtasi kristinuskon ja havahtui puolustamaan kristittyjen ihmisoikeuksia, joutuessaan työtehtävissään selvittämään itsemurhapommi-iskua, joka oli kohdistunut kristittyihin. Haastateltava teki työtehtävänsä tunnollisesti ja sai kiinni iskun taustalla olleet ihmiset ja kertoi tästä viranomaisille. Viranomaiset olivat kuitenkin sitä mieltä, että haastateltava oli toiminut väärin, sillä pommi-isku oli oikeutettu kristittyjä kohtaan. Haastateltava puolusti kristittyjä, sillä hänen mielestään he olivat ihmisiä niin kuin muutkin. Viranomaiset näkivät kuitenkin, että pommi-isku oli ollut oikein tehty ja hyvä teko Jumalan edessä ja

puolestaan haastateltavan teko oli väärä. Tähän haastateltava lähti hakemaan vastausta myös islamilaiselta mullahilta. Pitkien keskustelujen jälkeen haastateltavalle ilmeni, että mullah oli samaa mieltä viranomaisten kanssa. Tämän seurauksena haastateltava vietiin pois moskeijasta, jossa näitä keskusteluja oltiin käyty. Seuraavaksi haastateltava kävi vielä vastaavia keskustelua isänsä kanssa, josta seurasi loppujen lopuksi hänen hylkäämisensä.

Moraaliset ristiriidat islamin näkemyksen ja oman käsitykseen siitä, mikä oli oikeaa, ajoi haastateltavan kyseenalaistamaan vakaumusta, johon hän oli kasvanut lapsuuden kodissa. Tahto selvittää, mitä omassa uskonnossa opetetaan, syvensi haastateltavan kohdalla islaminuskon kyseenalaistamista ja toi esiin monia ristiriitoja. Tässä prosessissa haastateltava joutui monella tapaa ahtaalle, mutta siitä huolimatta halusi puolustaa sitä, minkä koki tärkeäksi.

Luopuminen islamista vaikutti hänen lähisuhteisiinsa: hänen suhteeseensa perheeseen, mullahiin, lähialueella asuviin ihmisiin, sekä jopa valtion viranomaisiin. Tieto hänen luopumuksestaan myös levisi, ja siitä seurasi hänelle jopa henkeä uhkaavia tilanteita. Islamista luopuminen aiheutti siis yhteisön ulkopuolelle joutumisen ja vainon kaltaista kohtelua haastateltavaa kohtaan. Islamista luopuneen kohdalla asioihin vaikuttaa myös asuinpaikka ja yhteisö, jonka keskellä elää. Afganistanissa, jossa haastateltava asui islamista luopuessaan, ei ollut mahdollista, että uskonto olisi ollut vain yksityinen asia, vaan se vaikutti koko hänen perheeseensä. Haastateltavalla oli ristiriita: hän ei halunnut olla muslimi, mutta samalla tahtoi olla osa perhettään. Tästä johtuen hän palasikin joksikin aikaa perheensä luo ja alkoi tehdä muslimeille kuuluvia rukouksia hänen äitinsä mieliksi, vaikka ei sydämestään rukoillut.

Kristityksi kääntymisenkin oli haastateltavalle prosessi. Merkittävä osa kääntymisprosessissa oli hänen kristityllä ystävällään ja ylipäätään mahdollisuudella ja vapaudella tutustua kristinuskoon. Tämän mahdollisti erityisesti se, että seurakunnasta kutsuttiin vastaanottokeskuksen turvapaikanhakijoita mukaan heidän toimintaansa. Lisäksi teologisilla keskusteluilla eri kristittyjen henkilöiden kanssa

oli merkittävä rooli kääntymyksen suhteen. Myös kokemukset Jumalan johdatuksesta nousivat esille kääntymisprosessiin liittyen. Haastateltava koki tullessa kasteessa kristityksi.

Kääntyminen vaikutti moneen elämän osa-alueeseen, esimerkiksi lähiyhteisöön vastaanottokeskuksessa. Haastateltavaan kohdistui vainoa hänen vakaumuksensa vuoksi. Hänen käsityksensä siitä, miten hän haluaisi vastata ikävään kohteluun, muuttui sen myötä, mitä hän oppi Raamatusta. Vakaumuksen muuttumisella voi olla merkittävä vaikutus myös siihen, miten suhtautuu elämässä vastaan tuleviin asioihin ja siihen, minkä näkee oikeana ja vääränä. Sen sijaan, että hän olisi vastannut pahaan pahalla, hän tahtoi rakastaa ja kertoa evankeliumia niille, jotka kohtelivat häntä kaltoin. Tämän seurauksena tilanne helpottui vastaanottokeskuksessa. Kristinusko oli haastateltavalle ikään kuin pohja kaikelle sille, miten hän käsitteli, sekä menneitä asioita, sekä sitä miten tahtoo toimia nykyisin. Aluksi kristityksi kääntyminen aiheutti monella tapaa pahennusta, mutta lähiyhteisön suhtautuminen muuttui myöhemmin, osaltaan haastateltavan halusta toimia toisia kohtaan rakastavasti. Kristityksi kääntymisen johdosta haastateltavan perhe katkaisi välit häneen.

Läpi haastattelun heijastui se, kuinka suuri merkitys kristillisellä uskolla, sekä Raamatulla oli haastateltavan elämään ja kääntymykseen. Suhtautuminen elämässä läpikäytyihin asioihin oli haastateltavalla levollisen oloinen, sillä hän painotti sitä, kuinka kaikella on ollut tarkoitus. Haastateltava näki kokemiaan vaikeuksia suurempana ongelmana sen, että ihmiset eivät usko Jeesukseen.

7.1 Kristityn pakolaisen kohtaamien maahanmuuttotyössä

Islamista luopuminen ja kristityksi kääntyminen vaikuttaa moneen elämän alueeseen, joten sen ymmärtäminen ja huomioon ottaminen olisi tärkeää myös turva-

paikanhakijoita ja pakolaisia kohdatessa. Uskon merkitys ihmisen elämässä, erityisesti sellaisesta maasta paenneella, jossa uskonto ei ole yksityisasia voi auttaa ymmärtämään ja arvioimaan sitä, millaisia seurauksia islamista luopumisella ja kristityksi kääntymisellä voi olla.

Vastaanottokeskuksissa olisi hyvä tiedostaa mahdolliset uhat ja erityisesti vähemmistönä elävien kristittyjen todelliset huolet ja pelot. Osa peloista on varmasti aiheellisia ja osaan peloista vaikuttaa luultavasti myös se, ettei turvapaikanhakija ole välttämättä ymmärtänyt, että tilanne Suomessa voi olla toisenlainen. Tiedostetaanko Suomessa uhkaa, joka saattaa kohdistua kristityksi kääntyneisiin muslimitaustaisiin ihmisiin esimerkiksi vastaanottokeskuksissa? Millaisilla tavoilla tällä hetkellä asia huomioidaan vastaanottokeskuksissa? Joutuuko kristityksi kääntynyt pelkäämään kristityksi kääntymisen seurauksia ja salaileeko hän sitä?

Erytyisesti uskonnon vapaudesta kertominen ja uskonnon vaihtamisen vapaudesta tiedottaminen olisi tärkeää pakolaisille ja turvapaikanhakijoille. Pakolaisella tai maahanmuuttajalla voi olla ristiriitaisia ajatuksia ja ahdistusta siitä, että onko vakaumus, johon perhe ja kokoyhteiskuntakin on hänet kasvattanut, sittenkään se oikea? Kysymykset siitä, miksi länsimaissa kohdellaankin hyvin, vaikka kotimaassa on annettu aivan toisenlainen käsitys länsimaista ja kristityistä, aiheuttavat epävarmuutta. Kysymykset voivat olla siis erittäin syviä ja niihin saatetaan etsiä vastauksia jo vastaanottokeskuksessa. Tämän vuoksi on merkittävää huomioida se, voidaanko näissä prosesseissa olla tukemassa, vai vaikeutetaanko niitä tietämättömyyden vuoksi.

On myös tärkeää huomioida, kuinka moneen eri elämän osa-alueeseen islamista luopuminen ja kristityksi kääntymisen voi vaikuttaa. Vastaanottokeskuksissa saattaa olla oletuksena, että kaikki muslimitaustaiset tahtovat harjoittaa omaa uskontoaan. Joukossa saattaa olla myös niitä, jotka pohdiskelevat omaa vakaumustaan. Uuteen maahan muuttaminen voi avata silmät muille uskonnoille. Toisaalta pakolaisuus ja maahanmuutto voi entisestään vahvistaa omaa kotimaassa perittyä uskontoa ja aiheuttaa erityistä tukeutumista siihen.

Mahdollisimman hyvä kotoutuminen uuteen maahan on merkittävää myös pakolaisten kohdalla. Mahdollisuus tutustua Suomen valtauskontoon voi olla tuke-
massa kotoutumista. Vastaanottokeskuksien asukkaiden uskontoihin ja va-
kaumuksiin liittyvien asioiden huomioiminen on mielestäni liian vähällä huomiolla.
Uskonnon vapaudesta tiedottaminen, sekä eri uskontojen harjoitusmahdollisuuk-
sista tulisi välittää turvapaikanhakijoille tietoa vastaanottokeskuksissa mielestäni
enemmän.

Islamin uskosta kristityksi kääntymisellä voi olla vaikutusta turvapaikkapäätöstä
tehtäessä. Tästä johtuen turvapaikkapäätöksiä tekevien tahojen olisi tärkeä tie-
dostaa erityispiirteet tilanteessa, jossa kysymyksessä on kristitty henkilö. Suo-
messa uskonnollinen vakaumus ja uskon harjoittaminen on yleensä henkilökoh-
tainen asia, mutta esimerkiksi Afganistanissa tilanne voi olla täysin toinen. Epäi-
lykset henkilöä kohtaan voivat herätä siitä, jos hän ei käy moskeijassa tai paas-
toa. Myös maan sisäinen pakolaisuus voi herättää yhteisökeskeisessä maassa
kysymyksen siitä, miksi joku on muuttanut toiseen kaupunkiin. Ymmärrys islamin
uskosta ja islamilaisten maiden yhteisöistä ja tiedon leviämisestä siellä on mer-
kittävää, kun pohditaan sitä, onko riski, että ihminen joutuu vainon kohteeksi.

Mediassa on opinnäytetyöprosessini aikana noussut esille muutamia artikkeleita,
jotka käsittelevät kristittyihin turvapaikanhakijoihin kohdistuvaa vainoa. Aloittaes-
sani opinnäytetyötäni kristittyihin turvapaikanhakijoihin kohdistuva vaino, oli esillä
enemmänkin vain kristillisissä lehdissä ja verkkolehdistä. Suhteessa kristittyihin
kohdistuvan vainon määrään siitä uutisoidaan vähän.

7.2 Ammatillisen kasvun pohdinta

Jouduin pohtimaan läpi opinnäytetyöntekoprosessin omaa vakaumustani ja sen mahdollisia vaikutuksia työssäni. Eettisyyden käsittely erityisesti suhteessa haastateltavaan, sekä herkkään aiheeseen oli kasvattavaa. Olen luetuttanut opinnäytetyötäni myös ihmisellä, joka ei ole aikaisemmin perehtynyt tämän tyyppisiin asioihin. Hänen palautteensa on myös edesauttanut siinä, että tämä työ voisi olla myös sellaisten ihmisen ymmärrettävissä, joille ilmiö on täysin uusi.

Opinnäytetyön pitkäjänteinen työskentely ja epätoivon hetkien jälkeen uuden innon löytäminen on ollut kasvattavaa myös ammatillisesti. Vaikka en hetkeen tekisikään opinnäytetyön kaltaisia töitä, tulen varmasti kohtaamaan monia pitkäjänteisyyttä vaativia tehtäviä työelämässä. Luotettavan tiedon löytäminen ja kyky arvioida sitä ovat kehittyneet prosessin aikana, ja ymmärrys siitä, että missään tutkimuksessa ei pystytä täydelliseen objektiivisuuteen.

Omien ennakkoluulojen osittainen murtuminen oli myös tärkeä osa prosessia. Vaikka kristityt pakolaiset saattavat kohdata vainoa, silti se ei aina ole heidän elämänsä keskeisin asia ja siihen saatetaan suhtautua sellaisesta näkökulmasta, jota en osannut olettaa.

7.3 Jatkotutkimus aiheita

Opinnäytetyöni tutkimus ei vastannut siihen kuinka paljon tutkimuksen ilmiötä ilmenee, eikä tutkimuksen pohjalta voida myöskään yleistää ilmiötä. Jatkotutkimus voisikin nimenomaan toteuttaa esimerkiksi määrällisenä, tai laadullisena tutkimuksena, johon osallistuisi useampi haastateltava.

Opinnäytetyöni tutkimustulosten myötä nousi esille aineistosta kristittyjen haastava tilanne vastaanottokeskuksissa. Tähänkin liittyen voisi tehdä tutkimusta, kuinka paljon, ja millaista vainoa kristityt tai jotkin muut vähemmistöt voivat kokea vastaanottokeskuksessa. Toisaalta tutkimus myös siitä, millaisella tavalla vastaanottokeskuksissa tai maahanmuuttovirastossa osataan huomioida eri uskonnolliset vähemmistöt ja millaista mahdollista koulutuksen tarvetta tämän alan työntekijöille voisi olla tarpeellista saada.

LÄHTEET

- Aaltola Juhani, Valli Raine 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. PS-kustannus
- Ahonen Risto A. 200. Lähetys uudella vuosituhanella – Maailmanlähetyksen teologiset perusteet. Suomen lähetysseura. Helsinki
- Eriksson, Päivi & Koistinen, Katri 2005. Monenlainen tapaustutkimus. Kuluttajatutkimuskeskus. Viitattu 12.01.2017. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152279/Monenlainen_tapaustutkimus.pdf?sequence
- Eskola, Suoranta. 1998 Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino.
- Gothoni, Raili & Siirto Ulla 2016. Pakolaisuudesta kotiin. Gaudeamus.
- Hämeen-Anttila Jaakko 2001. Islam -taskusanakirja. Basam Books. Helsinki
- Hämeen-Anttila Jaakko 1999. Islamin monimuotoisuus. Gaudeamus. Helsinki
- Jyväskylän yliopisto 10.04.2015. Laadullinen analyysi. Viitattu 13.08.2017. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/laadullinen-analyysi>
- Kehitysyhteistyön kattojärjestö 2012. Kaapattu maa – Globaalin maanostoryntäyksen voittajat ja häviäjät. Viitattu 12.4.2017. <https://www.kepa.fi/tiedostot/julkaisut/kaapattu-maa.pdf>
- Maristo Joonas, Segejeff Andrei 2015. Aikamme monta islamia. Gaudeamus Oy.
- Open Doors Germany 2016. Attacks on Christian refugees. <http://www.opendoorsuk.org/news/documents/germany-report-english-161021-revised.pdf>
- Open Doors lehdistö tiedote, 2016. World Watch lehdistötiedote. <http://opendoors.fi/worldw>

- Open Doors USA 05/2016. Report persecution of Christian refugees in Germany: <https://www.opendoorsusa.org/christian-persecution/stories/tag-blog-post/report-persecution-of-christian-refugees-in-germany/>
- Opetushallitus Etälukio i.a. Uskon luonne ja merkitys. Viitattu 10.08.2017 http://www02.oph.fi/etalukio/uskonto/kurssi1/sivu_1_3_2.html
- Pakolaisneuvonta ry 2009. käsitteitä. Viitattu. 11.4.2017 http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lid=106&lang=suo
- Pakolaisneuvonta ry. 10.3.2016. 10 väitettä ja faktaa turvapaikanhakijoista ja pakolaisista. Viitattu 12.4.2017 http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lid=90
- Palva Heikki & Perho Irmeli 1998. Islamilainen kulttuuri. Keuruu. Otavan Kirjapaino
- Saaranen-Kauppinen & Puusniekka i.a. KvaliMOTV, 1.2 Mitä laadullinen tutkimus on: lyhyt oppimäärä. Viitattu 13.8.2017 http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L1_2.html
- Saaranen-Kauppinen & Puusniekka i.a. KvaliMOTV, 3.1.2 Hyvä tutkimuskäytäntö. Viitattu 08.08.2017 http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_1_2.html
- Sardar Ziauddin, Davies Meryll Wyn 2007. Islam. Into Kustannus Oy
- Seitamaa-Hakkarainen, Piritta 19.05.2014. Metodix, Kvalitatiivinen sisällönanalyysi. Viitattu 1.8.2017. <https://metodix.fi/2014/05/19/seitamaa-hakkarainen-kvalitatiivinen-sisallon-analyysi/>
- Sisäministeriö i.a. Turvapaikanhakijat ja pakolaiset. Viitattu 01.03.2017 <http://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. Mitä usko on? Viitattu 10.08.2017. <https://evl.fi/tutki-uskoa/mita-usko-on>
- Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto 05/2002. Asioimistulkin ammattisäännöstö. Viitattu 01.08.2017. https://www.ew-idea.fi/tiedostot/asioimistulkin_ammattisaannosto.pdf

- Suomen pakolaisapu. Pakolaisuus i.a. Viitattu 12.4.2017. <http://pakolaisapu.fi/pakolaisuus/>
- Suomen perustuslaki 1999. Uskonnon ja omantunnon vapaus. Finlex. Viitattu 11.4.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Tampereen yliopisto i.a. Johdatus kulttuuri- ja sosiaalianthropologiaan. Viitattu 1.8.2017. <http://www.uta.fi/avoinyliopisto/arkisto/sosiaalianthropologia/uskonto1.html>
- Tanner Arno. 2.6.2016. Afrikan ja Lähi-idän pakolaisuuden perimmäiset syyt -- Miksi nyt? Maahanmuuttovirasto. Viitattu 12.4.2016. <https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/julkaisut/aineistot/Documents/Tanner.pdf>
- Tilastokeskus 25.11.2004. Keski-ian tulkinta on ongelmallista. Viitattu 12.4.2017. http://tilastokeskus.fi/tup/tietoaika/tilaajat/ta_11_04_nieminen.html
- United States Department of State -Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor 2014. Afganistan 2014 international religious freedom. International Religious Freedom Report for 2014. Viitattu 01.03.2017. <https://www.state.gov/documents/organization/238700.pdf>
- Virtuaali ammattikorkea koulu. i.a. Case tutkimus. Viitattu.10.01.2017. <http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojak-sot/0709019/1193463890749/1193464144782/1194348546586/1194356433452.html>
- Wahlsted Kaisa. 4/ 2012. Uskonnollisen yhteisön ja sekularisoituvan yhteiskunnan välissä – islamista luopuminen nyky maailmassa. Viitattu 10.5.2017. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/34939/uskonnol.pdf?sequence=1>
- WorldWatchList 2017, lehdistötiedote 12.01.2017. Viitattu 18.01.2017. <http://opendoors.fi/worldwatch/>
- WorldWatchList 2017, What is religious freedom. Open Doors.
- WorldWatchList 2017, Open Doors. Åbne Døre.